

خداوند چند برابر مبلغ قرض به وام‌دهنده اهدا خواهد کرد

مطابق آیه شریفه یازدهم سوره «حدید» انسان هنگام دادن وام اسلامی باید به این نکته توجه کند که اولاً کم و زیاد مال مؤمن به دست خداوند است و ثانیاً حضرتش در قرآن وعده داده که این پول را چندین برابر به او باز خواهد گرداند.

مطابق آیه شریفه یازدهم سوره «حدید» انسان هنگام دادن وام اسلامی باید به این نکته توجه کند که اولاً کم و زیاد مال مؤمن به دست خداوند است و ثانیاً حضرتش در قرآن وعده داده که این پول را چندین برابر به او باز خواهد گرداند.

ماه مبارك رمضان، ماه نزول قرآن و به فرموده اهل بیت(ع) بهار آن است. اگر چه تلاوت آیات قرآن و حتی نگاه کردن به صفحات قرآن کریم نیز دارای اجر و پاداش الهی است؛ اما تدبّر در آیات قرآن دستور اکید خود قرآن و سفارش جدی پیامبر اکرم(ص) و ائمه اطهار(ع) است، تا جایی که فرموده‌اند در تلاوت قرآنی که همراه با تدبّر نباشد، خیری نیست.

گروه آیین و اندیشه خبرگزاری فارس در روزهای ماه مبارك رمضان با مطالبی با عنوان «یک آیه، یک درس» به تدبّر در یکی از آیات قرآن پرداخته و درس‌هایی را که می‌توان از آن آیه شریفه گرفت، مطرح می‌کند. امید است پس از ماه مبارك، خوانندگان گرامی با 30 آیه قرآن مأنوس و با ترجمه و مفهوم و درس‌های آن آیات آشنا شده باشند.

اما امروز آیه «حدید» است: مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ؛ کیست که به خدا وام نیکو دهد و از اموالی که به او ارزانی داشته انفاق کند تا خداوند آن را برای او چندین برابر کند؟ و برای او پاداش و ارزش است! (1) در قرآن کریم که خود را «تبیاناً لكل شیء» و بیان کننده هر چیز معرفی می‌کند، قطعاً آیاتی وجود دارد که بنای اقتصاد اسلامی والهی را بیان می‌کند. اگر چه استخراج احکام مالی و اقتصادی اسلام از آیات شریفه قرآن، کاری بس تخصصی و ویژه فقهای بزرگوار است اما برخی آیات با بیان شیوا، فصیح و بدون تشابه، برخی شاخصه‌های اقتصاد اسلامی را اشاره کرده‌اند که یکی از آنها آیه فوق است.

این آیه اهمیت قرض‌الحسنه را در اسلام بیان می‌دارد. همانطور که در ترجمه حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی مشاهده می‌کنید آیه بحث قرض دادن یا وام دادن نیکو به خداوند را مطرح می‌کند و این تعبیر خود نشان دهند، اهمیت قرض دادن یا وام دادن به مؤمنین است که خداوند خود را طرف قرض معرفی می‌کند و صراحتاً اعلام می‌دارد که اگر کسی به مؤمن قرض نیکو دهد گویا به خداوند وام داده است. و جالب اینجاست که بازگشت پول را خودش ضمانت فرموده و با عبارت «فیضاعفه له» زیاد شدن پول او را وعده داده است.

که برخی مفسرین از هفت تا هفتصد برابر را در معنای این قسمت آیه ذکر کرده‌اند: مرحوم شیخ طبرسی(ره) در تفسیر مجمع البیان برای قرض‌الحسنه 10 صفت ذکر می‌فرماید: 1- اینکه از حلال باشد زیرا پیامبر(ع) فرموده به راستی که خداوند پاک است و جز پاک را نمی‌پذیرد.

2- از بهترین چیزی باشد که مالک آن است نه اینکه چیز پستی را انفاق کند زیرا خدا فرموده است قصد نکنید که چیز خبیث و پستی را انفاق کنید.

3- اینکه تصدق کند در حالی که او آن را دوست دارد..

4- و اینکه آن را واپس‌نگیری تا وقتی که جان بگلویت برسد...

5- و اینکه آن را در درست‌ترین و نیازمندترین و شایسته‌ترین افراد قرار دهی...

6- و اینکه تا می‌تواند و امکان دارد آن را مکتوم و مخفی بدارد...

7- و در پی آن منت نگذارد و آزاد نکند...

8- و اینکه فقط قصد کند به این کار وجه‌الله و رضای خدا را و ریا نکند برای آنکه ریا مذموم و ناپسند است.

9- و اینکه آنچه داده به نظرش کوچک و کم آیه هر چند که زیاد باشد برای آنکه متاع دنیا قلیل و اندک است.

10- و اینکه از محبوب‌ترین مال او باشد..

ایشان می‌گویند اگر این نکات در قرض‌الحسنه رعایت شود شامل «وله اجر کریم» خواهد شد و کریم شأنی دارد که ایجاب می‌کند خیر فراوان عطا کند. (2)

البته مضمون این آیه شریفه در آیه 245 سوره بقره نیز آمده است و در آنجا با عبارت «فَيُضَاعِفُهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً» چندین برابر شدن مبلغ وام داده شده را ضمانت می‌فرماید و سپس می‌گوید «وَاللَّهُ يَفِيضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ» یعنی این خداوند است که روزی بندگان را محدود یا گسترده می‌سازد. سپس نکته مهم دیگر در قرض‌الحسنه این است که انسان هنگام دادن وام اسلامی به این نکته توجه کند که اولاً کم و زیاد مال مؤمن به دست خداوند است و ثانیاً حضرتش در قرآن وعده داده است که این پول را چندین برابر به او باز خواهد گرداند.

در آیه 17 سوره تنابن نیز مضمون همین آیه به شکل دیگری مطرح گردیده است.

پی‌نوشت‌ها:

1. ترجمه مجمع البیان، ج 24 ، ص 216
2. همان

* نویسنده: حسین محمدی فام، کارشناس ارشد تفسیر قرآن